

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 80. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeeventyr06val-shoot-idm139779802726496/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

stedfundne indgreb. Se især afhandlingens sidste sider, der er stærkt prægede af **D**.

Det skal endnu tilføjes, at EHP1/2-63 blev optrykt 1873 under betegnelsen 4. udgave, hvor altså EP-50 og EP-54 tæller som 1. og 2. Som nævnt i 11 er dette tryk ikke benyttet, skønt det er udkommet i forl's levetid og formodentlig findested for nogle af de læsemåder, man anser for nye i de posthume samlede skrifter. Forordet i 11 omtaler »optryk ... de«, og denne uberechtigede pluralisform skal her korrigeres, ligesom den mere præcist lydende fejl IV 12 lin. 2 fn.: »tre gange«.

Fembindsudgavens bd. III-V, EHF 3/5-70/74, og de sene eventyrhæfter

Vejen frem til Lorenz Frølichs arbejde med at illustrere de sidste 3/5 af eventyrene skal ikke opridses her. Resultatet er kendt: De 2 × 4 hæfter NEH optrykkes i EHF3/4-70/71, mens EHF5-74 optog de her hidtil uomtalte hæfter NEH9/10-72 og de tidligere pjecer *Dryaden* og 3NEH-70. Og i alle tre bind glød tekster fra SS25/28-68 ind mellem de andre.

Næst forud for dette Andersens sidste fornår var periodens evigt bølgende retskrivningsdebat nået til et resultat i form af det nordiske retskrivningsmøde i Stockholm i juli 1869; dets vedtagelser kodificeredes i Svend Grundtvigs Dansk retskrivnings-ordbog 1870 og hans mindre radikale Dansk Haandordbog 1872; begge var sat med antikva, men kun den første med *å* og små bogstaver i substantiver. Ordbøgernes forord og DSH IV 68 ff redegør for reformen, der i sin anden, modererede fase især tilsigtede antikvaskrift samt modernisering af typer som: *sikkre, tappre; Huus, Iis; Ross, blaae; Kudsk, Prinds; Qvinde; Vei, Øie; uidentivl, isigte*. SGr 72 er forsigtigere med at indføre *ø* end SGr 70.

EHF frembyder som venteligt eksempler på ændringer fra en molbechsk til en grundtvigsk norm, fx modernisering af ord som: *Skranten, Muur, Huuset, Vert, Bjelke, blaae, ansoete, fremmsidt, udsjunget*. Men dels er eksemplerne få (de nævnte er næsten alt hvad hele EHF3-70 byder på), dels er forlægget **C** konservativt i forhold til tidligere versioner (**C** har: *Skranten, Vert, Bjelke, fremmsid*, men *Muur, anseet, udsjunget*). Hverken den ny ordbog eller det ny trykkeri Thieles mulige hussul betegner altså noget brud. Man kan indvende, at SGr 70's forord er fra oktober 1870, så bogen næppe kan have sat spor i EHF3, der udkom 10.12.1870. Men mødets vedtagelser havde været kendt i lang tid og var allerede 1869 genstand for kritisk opmærksomhed i den

typografiske verden, fordi forfattere med sædvanlig retskrivning forventede deres manuskripter sat i den ny, hvilket sætterne naturligvis ikke kunne være tjent med at varetage uden extrabetaling.

Kun een af de nye paragraffer sætter løjnespringende spor i EHF, nemlig den om særskrivning. Man opløser en mængde præpositionelle og andre vendinger, der i forlægget var sammenskrevet i henhold til »den sprogstridige og tankesløvende vane, som mere og mere har grebet om sig« (SGr 70 forord, se DSH III 130). Exx.: i *Været*, i *Afles*, *hen imod*, *hvor mangen*, *højest* *vagende*. Andre rettelser er ikke grundtvigske (*een* > *en*, *Braadden* > *Braaden*, SGr *én*, *Brød*), og nogle forsætter tendenser, vi allerede har set virke: *grumme lidt*, *mange*, *den* > *grumme Lidet*, *Mange*, *Den*, og i formerne: *har*, *blevet*, *spredte* > *have*, *bleven*, *spredt*. Fra den specifikke forløber 15EF-67 overtages bevidst visse navneformer som ovenfor omtalt, men også enkeltrettelser, III 46⁹ og 128⁸, jf. O's position III 142.

De to normers sammenstød ses typisk af de to eventyr, der i sidste øjeblik finder plads i eventyrkannonen: *Laserne*, fra den traditionelle Folkekalender 1869, glider ind i EHF 5-74 uden en rettelser, mens *Løppen og Professorens*, fra den avancerede Folkekalender 1873, må skrues tilbage ved hjælp af næsten 70 ortografiske rettelser på knap 6 små textsider, hvorved fås stavemåder som *Fornuelse*, *Prinds*, *Elephant*, *Toug*, *faat*, *regerede*, *delicat*.

Hovedindtrykket af EHF er det meget moderate antal rettelser. Mange sider er til sidste komma identiske med forlægget; også de altid naturligt optrædende, oftest ligegyldige småændringer findes i såpas ringe antal, at sætteren eller sætterne uden overdrivelse må siges at have vist mere end almindelig påpasselighed. Måske har de, tværtimod at praktisere en Thiele'sk husstil eller private vaner, lagt vægt på at følge forlægget fra eventyrenes mangeårige faste bogtrykkeri, medmindre direktiver eller (snarere) konkrete rettelser var indført af Reitzels tillidsmand. Nogen indsats fra den gamle digters side er der næppe indicum for; men lidt materiale også fra disse bind findes dog i det flg. afsnit.

Og hermed er eventyrproduktionen afrundet og den fembinds standard skabt, der dels optrykkes gentagne gange, dels vandrer videre til de posthume Samlede Skrifter, som atter er vulgatatext for mange tryk både før og efter Brix & Jensen 1919, der vælger andet grundlag. Den posthume udgave kunne være emnet for Roger Laufers ord s. 20 i den s. 119 citerede bog: »Les vulgates d'auteurs modernes ne sont que des éditions de référence ou de travail, dans lesquels des éditeurs successifs et peu scrupuleux sont allés chercher un texte dépourvu d'autorité. Ces vulgates ne valent que pour l'histoire posthume des textes.«